

"Ilus Helena" Eesti teatris.

Oma "hüdaohlikust eest" hoolimata näib Offenbachi "Ilus Helena" just viimasel ajal oma võidukäiku dieti veel alganud olemat. Väljamaal on ta "tulewitu teatri" repertuaris üks filmapaistvam nummer ja võidisteb kõige moodsamate operettidega, Peterburis ja Riias waadatakse ning kuulatakse teda peaaegu wahet pidamata, kohalik Salsa teater on temaga käesolewal hooajal wist enam kui üks tord head äri teinud ja nüüd on ta ta Eesti näitelawale jõudnud. Kellel sellel wõidupidul raslema loorberipärja peale digus on: kas komponistil wõi libretto autoritel — seda on raske ütelda. Wõib aga ka olla, et nad nüüd töit ühesuguse aumäärilised on, nagu nad omal ajal, kui operett teatri näitelawal alles esimesi sammusi tegi, ühtewiisi walu saiwad. Sel ajal wõitlestiwad Offenbachi wastu isearanis Salsa esteetikused, seletades, et tema oma muusikalise pärispatuga (s. o. operettidega) muusikat profaneeriwat, temaga jumalawallatult ümber käiwat, maitset rikkumat ja kunsti püha tulega uulitsapublikumi pilpustid põlema süütawat. Libretto loojaid jälle püüti rahwa kõlbluse denestamise pealt tabada. Need ajad ja waated hakkawad nüüd juba unustusehõlma wajuma. Niihästi muusikast kui ta näitelawa kõlblusest on suureb revolutsionid ja wäärtuste ümberhindamised üle käinud. Nagu kontserdisaalides, nii walitseb ta teatrites nüüd n. n. "terge genre", walitseb suure publikumi maitse ja arusaamise tohane pealiskaudsus, tõmmab wälimine efekt ja "pikantus". Muu seas leitakse nüüd ka, et Offenbachigi muusika kunstile mingit kahju teinud ei ole; hoopis selle wastu olemat ta temas koguni uued warjundid leidnud, oma algupäralise stiili ja uued wormid loonud. Sa ronitawad need kõlblusewahid, kes wite, kuuekümne aasta eest Crémieug'd, Meilhac'i ja Halévy't risti löiwad, nüüd mulla alt wälja, siis näelstiwad nad, et "Ilus Helena" praeguste moodfate operettide kõrwal, mida auasad pereemad ja õrnad pilkad healmeel waaatamas käiwad, sugugi pattukahetsewat Maria Magdalenat mängida ei tarwits. Meie ajal ei nähta selles enam midagi hullamõistmiste wäärilisi, kui publikum teatris kõige parema meelega just inimlikkude rumaluste ja inimlikkude nõrkuste paljastamist waaatab, liiategi veel siis, kui see, nagu Meilhac'i ja Halévy parodiates, jumalate ja kuningate ku-

lul sünnib. Meie ajal süüakse ja seeditakse juba raswafematti...

Eesti teatris etendati "Ilusat Helenat" testnädala õhtul esimest korda. Meie publikum on kõige wähenõudew, muldu wõiks ütelda, et see laialt kuulus operett natulene enneaegu repertuari on wõdetud, enneaegu niihästi praeguste jõudude kui ta näitelawa kohta. "Ilus Helena" on üks neist operettidest, mis peaaegu esimesel joonel awarat näitelawa ja armurilast statistidelogu nõuawad. Riisal-näitelawal ja lümmelonna statistiga wõiwad solistikid temas nagu inglid taewas laulda ja wõib mäng ülihea olla — kogumõju jääb illagi nõrgaks ja puudulikuks. "Estonias" puuduwad need tingimised peaaegu töit, sellepärast wõib ta ta testnädala õhtust ettekannet ainult kõige tagasihoidlikkude nõuete seisukohalt armustada. Ma ütlen peaaegu, sest ühte ei saa meie operetti jõudude kohta mitte tunnustamata jätta, nimelt seda, et mitmed neist tükkid ette toodud iseloomustid tabawalt, kuigi wahest liig jämedate joontega kujutawad. Seda sai "Ilusa Helena" esimesel ettelandel isearanis hr. Kur-ni mi Mene lause juures näha. See oli karrikatur tüksatawast abielumehest, mis oma halenaljatuses igaweste uueks jääb. Temaga wõidisteb hr. Pina raswane ja kawal Laichas, "jumalafulane", kes rahwa usulise tunde peal liugu lasseb ja paraja tasu eest walnis on ta kuwenda käsu rikkumisele teed taandama — kui "Venus käib". Neiu Jakobson laulis oma partii kõige rahuldawalt ära; ta mängus aga puudus palju sellest, mis "Ilusat Helenat" kui erotiliste kalburustega naist karakteriseerima peaks. Wäga meeldiw oma wälimuse ja liigutuste poolest oli neiu Weltmanni Drester; kahjuks oli aga heal nõrd ja wäljarääkimine selgufeta. Hr. Sälliku kohta ütlesin ma siis, kui ta "Estonia" näitelawale astus, et ta siin oma heale maha matab. See halb ettekuulutus hakkab täide minema. Tema Paris wõib igasuguste omadustega "nõiduda", ainult mitte oma heale kõlawuse ja paendurufega; ülemistes registrites kahiseb ja sahiseb see juba päris karbetawalt, passafiid on konarlisel ja kandilisel. Palju parem oli tema mäng. Peale selle wõib ülsituteft ofalistest veel hr. Uwe-sfoni jumeheleliku Achillest ja hr. Hanseni "kuningate kuningat Agamemnonit" nimetada. Wiimane oli aga, teab miks, lesels jäetud ja ta teine pool Rhytämnestra ei näidanud oma näguagi; ometi olets aga see pr. Ruusmannile nii lohane ja tänuil ofa olnud. Tälli näitelawale seades on püütud ta loojate tahtmist, et wana Greeka muinaslooline aeg iga filmapill tänase päewaga ühels pubruks kokku olets segatud, liigagi suure hoolega täita. Selles on ju küll "Ilusa Helena" "fool", kuid ta fool wõib maitu rikkuda, kus teda liig õhtralt tarwitatakse.

-k.